

NASYONAL SOSYALİST YAZIN BAĞLAMINDA ALMAN KÖY / MEMLEKET / BÖLGESEL ROMANLARININ ÖNEMİ VE KÖYLÜNÜN KONUMU ÜZERİNE: DER TRAUM VOM REICH¹

Şenay KAYĞIN²

Öz

Köy romanları tarihsel (historische), memleket (Heimat), bölgesel (Provinz) romanlar gibi çok tercih edilen yazınsal türlerin arasında yer alır. 13.yüzyıldan beri var olan köy romanı / yazını 18. yüzyıldan itibaren tarımsal yaşamla birlikte gelişmeye başlar. 19. ve 20.yüzyıllarda köy romanları en çok benimsenen roman türlerinin arasında yer alır. Nasyonal Sosyalist düşüncenin temelinde var olan ırkçılık söylemleri Alman Nasyonal Sosyalist yazınında ‘köy romanı’ ile daha da belirginleşir, ele alman konular bu yönde seçilir. Nasyonal Sosyalist dönemde köylülere duyulan sempati, ‘Kan ve Toprak ideolojisinin’ (Blut und Boden Ideologie) geniş ölçülerde yaygınlaşmasına ve ‘Kan ve Toprak yazınının (Blut und Boden Literatur) ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Alman yazınında ‘tarihsel köy romanlarına’ yerini bırakan köy romanları, tarihsel romanın ön plana çıkması ile önemini yitirmeye başlar. Mirko Jelusich’in Nasyonal Sosyalist tarihsel roman örneği olan *Der Traum vom Reich* yapıtı aynı zamanda köy romanı izleri de taşımaktadır. Bu çalışmada, *Der Traum vom Reich* romanının içerdiği köy romanı izleri ve köylülerin olay örgüsüne yansıtılma şekilleri ‘köy romanı’ ve ‘Nasyonal Sosyalist’ yazın çerçevesinde ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Köy Romanı, Nasyonal Sosyalist Yazın, Mirko Jelusich, Der Traum vom Reich.

THE IMPORTANCE OF THE GERMAN VILLAGE / COUNTRY / REGIONAL NOVEL IN THE CONTEXT OF NATIONAL SOCIALIST LITERATURE AND THE POSITION OF THE VILLAGERS: DER TRAUM VOM REICH

Abstract

Village novels are among the most preferred literary genres such as historical, country, regional, Provinz novels. The village novel / literature which exists since the 13th century, started to develop with the agricultural life since the 18th century. In 19th and 20th centuries, village novels were among the most popular novels. The discourse of racism based on the basis of National Socialist ideology thought has become more apparent with the village novel in the German nationalist socialist literature, and the topics are selected in this direction. The sympathy for the peasants in the National Socialist era has led to the spread of the blood and soil ideology and caused the emergence of the Blood and Land Literature. The village novels, were replaced by the historical village novels, in German literature, and lost their importance with the rise of the historical novel. *Der Traum vom Reich*, Mirko Jelusich's national socialist historical novel, also carries the traces of village novels. In this study, the traces of village novels in the novel *Der Traum vom Reich*, and the ways in which the villagers are represented in the plot will be handled in the context of the village novel and national socialist Literature.

Keywords: Village Novel, National Socialist Literature, Mirko Jelusich, Der Traum vom Reich.

¹ Bu çalışma Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, *Mirko Jelusich “Der Traum vom Reich” Avusturya Yazınından Tipik Bir Nasyonal Sosyalist Tarihsel Roman Örneği*, adlı doktora tezinden türetilmiştir.

² Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü, senay.kaygin@atauni.edu.tr

Giriş

Köy romanı / köylü romanı (Bauernroman) Almanya'da 1920'li ve 1930'lu yılların en çok okunan türü haline gelmiştir. Köy yazınının (Bauerngeschichte) bir parçası olan köy romanı Weimar İmparatorluğu döneminde önemli derecede rol oynar. Savaş romanı (Kriegsroman) ve göçmen romanı (Siedlerroman) olarak bilinen bu farklı roman türleri her ne kadar köy yazınına örnek gösterilseler de konularının ele alınma biçimleri açısından köy romanlarından farklılık gösterirler. 13.yüzyıldan beri var olan köy romanı / köy yazını 18. yüzyıldan itibaren tarımsal yaşamla birlikte gelişmeye başlar. 19. ve 20. yüzyıllarda ise köy romanları en çok benimsenen roman türleri arasına girmeyi başarır. Bu roman türünde köylülerin dünyasının yüceltilmesi esas alınmıştır. Daha sonraları bu tutum Nasyonal Sosyalist dönemde Kan ve Toprak ve Irk ideolojisine (Blut- und Boden und Rassenideologie) dayalı bir düşünce tarzına dönüşür (Westenfelder, 1989, s. 7). Köy romanı çok geçmeden Nasyonal Sosyalist yazın tarafından benimsenir ve propaganda aracı olarak kullanılır. Nasyonal Sosyalist düşüncenin temelinde var olan ırkçılık / milliyetçilik gibi fikirler köy romanı ile gün yüzüne çıkar. Böylece kısa bir süre içerisinde köy romanı da tarihsel roman gibi Nasyonal Sosyalist yazının bir türü haline gelir (Dürhammer ve Janke, 2003, s. 114).

1. Nasyonal Sosyalist Bağlamda Tarihsel - Köy Romanı (Historische Bauernroman)

Nasyonal Sosyalist tarihsel romanın çıkış noktası 'halkçı / milliyetçi köy romanları' (völkische Bauernromane) ile 'milliyetçi-devrimci' (Nationalrevolutionären) romanlara dayanır. Bu özelliklere uyan en önemli yapıtlar Wolfgang Schreckenbach'ın *Die Stedinger* (1936) ile Fritz Helke'nin *Fehde um Brandenburg* (1936) adlı romanlarıdır. Ancak Alman yazınında tarihsel roman ön plana çıktıkça köy romanları yavaş yavaş önemini yitirmeye başlar. Tarihsel - köy romanlarının (historische Bauernromane) öncülerinin başında ise Hermann Löns ve Adolf Bartels gelir. Söz konusu romanlar konu olarak genelde savaşçı bir toplumu ele alırlar. Bu savaşçı / halkçı toplumsal davranış biçiminin vurgulanması sonucu köy yazını (Bauernliteratur) Nasyonal Sosyalist yazın çevreleri tarafından yüceltilmiş, politik ve kültürel anlamda da değer kazanmıştır (Wieh, 1999, s. 44). Köy romanlarının esas konusu köylüler ve köy halkıdır. Zaten köy romanlarında halk ve köylü kavramları genellikle aynı anlamı karşılar. Köylüler, Nasyonal Sosyalist anlayışa göre yaşanmış tarihsel olayların taşıyıcılarıdır. Köylünün doğal yaşamının korunması ve köylerin devamlılığının sağlanması için olağanüstü savaşlar verilmiştir. Köyler ve köylüler, özellikle Otuz Yıl Savaşlarının işlendiği romanlarda ön plana çıkartılmışlardır.

Nasyonal Sosyalistler yönetime geldikten sonra farklı düşünce özgürlüklerine sansürler ve yasaklar gelmeye başlamış, yazarlar çoğunlukla antisemitik, milliyetçi / Nasyonal Sosyalist yönde bir yol izlemeye zorlanmışlardır (Wiegmann, 2005, s. 208). Üçüncü imparatorluk döneminde ele alınan konular ve özellikle kahraman betimlemeleri tarihsel bağlamda memleket ve köy romanları etrafında yoğunlaşmıştır. Bu konuların sürekliliği Nasyonal Sosyalist yazının ve ideolojisinin propagandası için sağlanması gereken en önemli koşuldur. Zararlı olduğu düşünülen ve Nasyonal Sosyalizmin dışında olan yazınların kaldırılması Nazi döneminin sonuna kadar sürer. Zamanla tamamen Nasyonal Sosyalist yazın ideolojisine uygun tek taraflı bir yazınsal ortam oluşturulur. Oluşturulan bu yeni Nasyonal Sosyalist yazın tarzının yapıtları da Nasyonal Sosyalist politikanın propagandasına yönelik çalışmalar olarak ortaya çıkarlar. Nasyonal Sosyalist yazın çerçevesinde Alman milliyetçiliğine örnek vermek gerekirse bu tür romanlarda anti-semitik söylemler tarafından tehdit edilen köy yaşantılarının belirginleştiği görülür. Nasyonal Sosyalist tarihsel roman ile köy romanının ilişkisi bu bağlamda savaşların ve köylülerin yaşantısının konu edinmesinde kesişir. Doğal özelliklerini kaybetmemiş bir halk ile köylünün gücünü ortaya koyan yapıtlar üretmek Nasyonal Sosyalist düşüncenin köy romanları üzerinde oluşturmaya çalıştığı bir gerçektir (Schoeps, 1992, s. 70). Ayrıca Nasyonal Sosyalist dünya görüşünün özellikleri Kan ve Toprak ideolojisinin köy romanlarına girmesi ile daha da belirginleşir. Köy romanlarını ırkçılık

anlamda başarılı kılan bu ideoloji Alman halkının ve yazınının etkilendiği önemli bir kaynaktır. Bu durumda Alman milliyetçiliğinin ve Nasyonal Sosyalizmin mirasçıları olan köy yaşantısının, çiftliklerin ve köylülerin borçlanmalar / parçalanmalar gibi kötülüklerle karşı koruma altına alınmaları gündeme gelir. Köy yaşantısının koruma altına alınması 1938'den sonra Nazi yönetimi tarafından sağlanır. Nasyonal Sosyalizmin köylülere duyduğu sempati, Kan ve Toprak ideolojisinin geniş ölçülerde yaygınlaşması Kan ve Toprak yazınının (Blut und Boden Literatur) ortaya çıkmasına zemin hazırlar (Runschke, 2004, ss. 33-34). Bu bağlamda köy romanlarının temsil edildiği ve işlendiği Kan ve Toprak yazını (Blut und Boden Literatur) (Aytaç, 2003, s. 374) etkin olmaya başlar. Köy yaşamı ve safkan bir köylü topluluğunun oluşturulması çabaları sürerken ortaya çıkan Kan ve Toprak yazını köy yazınının bir başka çeşidi şeklinde karşımıza çıkar. Köy romanlarının temelinde var olan Kan ve Toprak ideolojisi bu yazın türünün de vazgeçilmez öğesi durumundadır. Ayrıca köy romanlarını temsil eden köylüler ve yaşantıları önemli öğeler olarak söz konusu yazın türünde de yerini alır.

2. Köy Romanı (Bauernliteratur / Heimatliteratur) Memleket Yazını / Halk Yazını (Volksliteratur)

Memleket sanatı (Heimatkunst) 19. yüzyılda Naturalizme karşı bir tepki olarak oluşan bir türdür. Köy romanları da aynı yüzyılın sonuna ve 20. yüzyılın başına doğru naturalizmin ve memleket sanatının aranan bir türü haline gelmişlerdir memleket yazını (Heimatliteratur) kavramı, birçok metnin bir arada oluşturduğu kolektif bir isim gurubunun köy yaşamını ele alması süreci ile yakından ilişkilidir. Memleket (Heimat) sözcüğü anlam olarak tüm değerlerin üzerinde bir anlam taşıırken bir yandan da diğer kavramların üzerindeki baskın bir etki hissedilir. Üst kavram olan 'memleket yazını' altında 'köy yazını' (Bauernliteratur / Dorfgeschichte) yer alır. Köy yazını köy / çiftçi çevresini konu alan yazın türü olarak tanımlanmıştır (Aytaç, 2003, s. 351). Birbirinden bağımsız hareket etmeyen söz konusu üç yazın türü konularını özünde barındırdıkları 'memleket' kavramı çerçevesinde ele alırlar. Memleket yazınında; bir yandan şehirleşmeye, endüstrileşmeye, işçi sınıfının oluşumuna karşı bir duruş sergilenip modernleşme sürecine şiddetle karşı çıkılırken öte yandan da sağlıklı nesillerin sürekliliğinin sağlanması için bozulmamış bir doğaya sahip köy yaşantısına önem verilmiştir. Gerçi her ne kadar köy yaşantısına önem verilmiş olsa da memleket romanlarında köy yaşamı ile şehir yaşamının hep birbirine zıt ve karşıt olması durumu asla çözümlenemeyecek bir problem haline gelmiştir. Üçüncü İmparatorluk döneminde yazılan romanlarda ise bu problemler hep ön planda tutulmuştur (Vallery, 1980, s. 56). Memleket romanlarının ve memleket yazınının hedef kitlesi genellikle şehirlerdeki küçük burjuvazi olmuştur. Orta sınıf ise halk yazınına (Volksliteratur) dahil edilmiştir.

Birçok yazara göre memleket (Heimat) kendi bakış açılarına göre sadece coğrafi bir bölgeyi ifade eder, memleket ve köy romanlarında ele alınan ve yaşanan coğrafi bölgeler, hem memleketin hem de halkın yerini tutarlar. 19. yüzyıldan beri Avrupa'da çoğu bölge hızlı bir şehirleşme ve merkezileşme sonucu zarar görmüştür. Yazındaki bu bölgecilik kısa bir süre sonra bölgesel yazın (literarischer Regionalismus) adı altında apayrı bir kavram / yazınsal tür olarak ortaya çıkar. Yazarların ait oldukları coğrafi bölgelere milliyetçi bir yaklaşımla sahip çıkmaları Nasyonal Sosyalist ve tarihsel romanlara bölgecilik olarak yansır. Ancak bölgesel yazın olarak ortaya çıkan bu türün ise yeni bir oluşumun aksine eskiden beri Almanya'da memleket yazını olarak bilinen bir yazınsal tür olduğu düşüncesi ortaya atılmıştır (Mecklenburg, 1987, s. 35). Yazınsal alanda kullanılan bir başka memleket yazını kategorisine giren bölgesel yazın da (Provinz Literatur) 'Provinz' bölgesel anlamına gelir. Taşralı / bölgesel (Provinzialismus) kavramı da tıpkı memleket yazınında (Heimatliteratur) olduğu gibi Nasyonal Sosyalist yazına özgü bir kavram olarak dikkat çeker (Loewy, 1990, s. 24).

3. *Der Traum vom Reich* Romanında Köylünün Konumu

Mirko Jelusich (1886-1969) oldukça renkli bir toplumsal yaşamı olan Nasyonal Sosyalist dünya görüşüne sahip Avusturya yazınının sıra dışı yazarlarından birisidir. Ayrıca Jelusich, sadece yazar kişiliği ile değil sosyal ve politik yaşama olan katkıları ile de dönem Avusturya'sının önde gelen yazarları arasında yer alır. Çok geniş yelpazede yapıtlar üretmiş olan yazarın yazarlık, eleştirmenlik gazetecilik deneyimlerinin zemininde angaje olduğu Nasyonal Sosyalist dünya görüşü vardır. Yazarın Nasyonal Sosyalist dünya görüşü, onun için sanatsal ve toplumsal yaşamı bağlamında temel belirleyen olmuştur. Romanları onun dünya görüşüne dair önemli veriler içerdiği için yapıtlarını değerlendirirken yazarın Nasyonal Sosyalist ideolojisi göz ardı edilmemelidir. Yazarın yapıtlarını çözümlemeye söz konusu ideolojinin işlevi oldukça büyüktür.

Nasyonal Sosyalist tarihsel roman örneği olan Mirko Jelusich'in *Der Traum vom Reich* (Jelusich, 1941) romanı içerisinde aynı zamanda Nasyonal sosyalist özellikleri barındırırken Nazi döneminde belirli bir popülerliğe sahip olan köy / memleket romanlarını da kapsar. Nasyonal Sosyalist ideolojiye göre toplumun temel taşlarından birisi de köylüdür. Nasyonal Sosyalist görüşüne göre sadece miras yoluyla toprak sahibi olan kişiler köylü olarak adlandırılırken ekip biçmek için toprak sahibi olanlar ise çiftçi olarak tanımlanmışlardır. Köylü; aileden gelen topraklara sahip olması sonucu bu unvanı alırken çiftçi; çalışıp bir gelir elde etmesi sonucu toprak sahibi olur ve bu sayede köylü adını alır. Ayrıca köylü ifadesinin çıkış noktası kutsal kanın (Heiliges Blut) ve köylünün anlam ve önemini anlattığı Germen efsanesine dayandırılır (Schmitz-Berning, 2000, s. 85).

Tüm ideolojik özelliklerine rağmen köylüler bir işveren olarak esnafın yanında da yer alırlar. Çünkü köylüler çiftliklerinde uşak ve hizmetli çalıştırarak ayrıcalıklı bir yer edinmeyi başarmışlar böylece Nasyonal Sosyalistler tarafından yüceltilmişlerdir. Köylüler Nasyonal Sosyalist anlayışa göre saf kan Alman ırkının da taşıyıcılarıdır. Bu bağlamda köy yaşamı ve halkın topluluk halinde birlikte yaşamaları idealize edilmiştir (Schmitz-Berning, 2000, ss. 85-86).

Köylü, *Der Traum vom Reich* romanının hemen büyük bir kesitinde en önemli rolü oynayan toplumun bir üyesi olarak karşımıza çıkar. Olay örgüsünde yer alan kahraman askerler, komutanlar, hükümdarlar ve kralların dışında baskın bir şekilde kendisini hissettiren köylü neredeyse onlar kadar önemli bir konumdadır. Ayrıca olay örgüsünün kurgulanışında her ne kadar tarihsel gerçekler ön planda olsa da köylü; dönemin politik yapısının ele alınması ve ideolojik tutumu nedeniyle romanda etkisini hissettirir. Köy romanıyla birlikte insanların doğaya karşı tutumları / doğal yaşantıları doğal kanunlar çerçevesinde değerlendirilmeye başlanmıştır (Vallery, 1980, s. 55). Nasyonal Sosyalist ideolojinin / döneminin ağırlıklı olarak irdelendiği *Der Traum vom Reich*'ta ise köylü bu döneme damgasını vuran ve belirleyicilik konumuna sahip bir toplumsal kavram olarak ortaya çıkar. Örnek alıntı köylülerin söz konusu dönemdeki konumlarını açıklayıcı niteliktedir. “Köylüler arasında bir hareketlenme başlar, hiçbir şey yapmadan beklemektense bir savaş içerisine girerler. Uzakta olanlar çağırılırlar, kale ve kapılar tutulur. Herkes düşmanı beklemeye başlar” (Jelusich, 1941, s. 64).

Tarihsel romanlarda köylü, toprakla ilişkilendirilen bir ana figür olarak karşımıza çıkarılırken köy romanında ise köylü; genellikle halkla özdeşleştirilir (Vallery, 1980, s. 56). Aynı şekilde Jelusich'in *Der Traum vom Reich* romanında köylüyü kutsal topraklarla özdeşleştirdiğini görebiliriz. Bu nedenle romanda köylünün toprağa bağlılığı ve toprağın önemini egemen olduğu kesitlere sık rastlanır.

Memleketlerine ve topraklarına değer veren Macar halkı özgürlükleri için her şeyi yapmaya hazırdır. Çıkan iç ayaklanma karşısında, bir gün özgür bir ülkede yaşayacaklarına dair inançlarını kaybetmezler. Buradaki halkın / köylülerin bu inançlarının çok güçlü olması, hayalini kurdukları özgür ülkenin Üçüncü İmparatorluk / Nazi İmparatorluğu olma olasılığını kuvvetlendirir. Halkın,

özgür ülkelerine kavuştuklarında ruhlarının Macaristan da kalacağına inanmaları anlatıcının Macar halkına karşı takındığı olumlu tutumun ana nedeni olarak görülebilir.

“Memleketten uzak ve kutsal topraklarının üzerinde olduğumuz sürece onun için elimizden gelenin daha fazlasını yapabiliriz. Çünkü bizim ruhumuz burada kalacak ve bir gün, gün gelecek bizim de ayaklarımız geri, özgür bir ülkeye gidecek” (Jelusich, 1941, s. 60).

Köylülere özgü bu toprağa bağlılık olgusu Kan ve Toprak (Blut und Boden) ideolojisinin temel dayanağıdır. Köylülerin toprağa bağlılıkları aynı zamanda ‘yerleşik köylü’ (Bodenständighäuerlichen) (Vallery, 1980, s. 56) kavramıyla açıklanır. Bu kavram aslında daha önce de değinilen köylünün, miras yoluyla atalarından kalan topraklar sayesinde köylü olarak adlandırılmış olmasını açıklar. Köylü, Kan ve Toprak ideolojisinin aracıdır ve bu ideoloji, halkın yaşama dahil olması ve kabul edilmesi gibi hedeflerin gerçekleştirilmesi konusunda çalışır. Söz konusu ideoloji köylülerin sonsuz kurtuluşu için ne gerekiyorsa yapılması konusunda da talimatlar verir. Bu ideolojinin en önemli amaçları arasında ise şehirli gençlere toprağa bağlılık (Bodenverbundenheit) ve vatan sevgisini aşlamak gelir (Patel, 2003, s. 204). Nasyonal Sosyalist Kan ve Toprak ideolojisine göre, köylülerin manevi değerleri vardır (Lisner, 2006, s. 135). *Der Traum vom Reich* romanında anlatıcı özellikle bu manevi değere işaret etmek için Bavyera ve Macar ayaklanmalarının yarattığı toplumsal gerçekleri, toprağa bağlılık ve vatan sevgisi gibi duygularla birlikte vererek okuyucuyu da aynı şeyleri düşünmeye koşullandırır. Romanda köyün önde gelenlerinden biri olan Örtel, Bavyera köylülerinin lideri olması konusunda Plinganser’i önerir. Eylemlerinin amacı hakkında bir açıklama yaparken tamamen vatan sevgisiyle dolu olan Örtel aynı zamanda her şeyi göze alan kendini feda etme/ kurban etme duygusu içinde bir köylü izlenimi yaratır. Anlatıcının ‘kendini feda’ etme kavramını gündeme getirmesi halkın burada yaşanan gerçek ile köylülerin ruhsal durumları arasında bir ilişkinin varlığını duyumsatma şekli olarak yorumlanabilir.

“Yurttaşlar! Plinganser’in dediğini duydunuz,” onun söyledikleri bizim yüreğimizden söylendi. Bu nedenle o bizim liderimiz olmalı, Plinganser köylülerle birlikte herkesin önünde sana sadakât ve itaat yemini ediyorum. Bavyera için ne gerekiyorsa yap, biz sonunu getireceğiz,” diye bağırıldı” (Jelusich, 1941, s. 44).

Romanda geçen bir başka gerçek kişi ise Bavyera’nın savunulmasında rol alan önemli köylülerden biri olan Schmiedbart’dır. Kısaca Bartl olarak bilinen, Schmiedbartl arkadaşı Plinganser gibi ayaklanmada etkin bir şekilde rol alır ve sonunda gerçekten kendini kurban ederek yaşamını yitirir. Anlatıcıya göre onun ölümüyle Bavyera’nın özgürlüğü için savaşı son kişi de artık yok olmuştur. Köylü aynı zamanda çektiği acıları / sıkıntıları yaşarken bir propaganda nesnesi olarak önderlik rolüne bürünür (Lukács, 2008, s. 370). Bu nedenle Bartl’ın, romanda Alman köylüsünün propaganda aracı olarak rol aldığını kanıtlayan bir figür örneği olduğunu söyleyebiliriz.

“Köylüler ellerinde silahlarıyla savaşımaya hazır bekliyorlardı. Elleri çabucak aldıkları siperlere karşı içlerinde duydukları fırtınalı öfke artık kalmamıştı. Adımlara tempo veren rahatsız edici davul sesi eşliğinde, kusursuz dizilmiş hızlı adımlara rağmen, topuzun direklerden birinin üzerine doğru savrulduğunu görünce korkuyorlardı. Schmiedbartl yine ilk sırada durmuş elindeki demir dikenli topuzu davul sapı gibi savuruyordu” (Jelusich, 1941, s. 64).

General’in ona merhamet etmesine iyice öfkelenen Bartl, hiçbir ödün vermemek üzere elindeki topuzu savurur ve ayaklanma türküsünü / marşını söylemeye başlar. Bu türkünün romana taşınması yaşanmış gerçeğe / gerçekliğe bir gönderme yapılmış olması şeklinde yorumlanabilir. Ayaklanmalar hem köylü tiplerinden hem de anlatıcının bakış açısından olmak üzere çoklu bakış açılarından verilmektedir. Okuyucunun cesur davranışları ile tanıdığı köylü Bartl’ın ayaklanma sırasında zamansız ölmesi, okuyucuda Bartl’a karşı bir acıma duygusu da uyandırır. Bu durum anlatıcının bu figüre karşı takındığı olumlu anlatım tutumunu belirginleştiren bir başka

etken olarak da görülebilir. Bartl'in öncülüğü ve cesareti köylünün de cesaretlenmesine neden olur ve köylüler ondan güç alırlar. Anlatıcı olay örgüsünde köylü ayaklanması olarak nitelendirilen bu olayları gündeme getirirken cesaretinden dolayı da köylülerin betimlemelerine sık sık yer verir. Ayaklanmanın sonunun ne olacağı bilinmemesine rağmen köylü sergilediği kahraman davranışlarıyla hep ön planda tutulur. Çünkü herhangi bir ideolojiye angaje olmuş tarihsel romanlarda tipler karakterlerden daha fazla öne çıkarlar. Nasyonal sosyalist tarihsel romanlarda karşılaşılan roman kişileri, bireysel niteliklerinden / gelişimlerinden daha çok, bir ideolojinin genel nitelikleriyle donatılmış bir şekilde ortaya çıkarlar. Bu tipler / kişiler olay örgüsünde gerçek kahramanlar olarak yansıtılırlar (Gögebakan, 2004, s. 48). Özellikle Bartl'in ayaklanmadan vazgeçmeyerek / direnerek ölüme gittiği kahramanlık kesitlerinde tank olduğumuz olumlu anlatım tutumu, anlatıcının ona acıma duygusu ile yaklaştığını duyumsatır. 'Bavyera'lı gibi ölmek' olgusu özellikle Bavyera ayaklanmasının söz konusu olduğu bölümlerde daha dikkat çekicidir. Bu durum köylü ayaklanmasının dolayısıyla da memleket olgusunun önemini ortaya koymaktadır. *Der Traum vom Reich*'ta general Kriechbaum tarihsel gerçek bir kişi olarak ortaya çıkar. Yazarın köylü ayaklanmalarını değerlendirirken gerçekte yaşanmış tarihsel olaylarla ve kişilerle bağlantı kurup bu gerçekleri romana aktarması onun bilinçli bir seçimi olarak görülebilir. Tarihte gerçekten yaşanan Sendlig'deki köylü ayaklanması Avusturyalı general Kriechbaum'un komutasında kanlı bir savaşla bastırılmıştır. Köylülerin ayaklanma türküsü/ marşı ise "*Bavyera'lı gibi ölmek Avusturyalı olarak telef olmaktan çok daha iyidir,*" şeklindedir (Freiherrn von Hormayr, 1831, s. 447).

"Saldırıyı yöneten general Kriechbaum'da geldi, genç askere birkaç şey söyledi. O da atıyla biraz daha yaklaştı." Köylü teslim ol!" diye seslendi "General sana merhamet ediyor". Topuz savruldu. "Sizin merhametinize ihtiyacım yok!" diye bağırdı Bartl ve gür sesiyle ayaklanma türküsünü / marşını mırıldandı: "İmparatorun şeytanlıklarıyla telef olmaksızın, en iyisi Bavyera'lı gibi ölmektir". Asker omzunu çekti alçak sesle, çekingen bir şekilde bölüğüyle duran süvarili yüzbaşıya, "İşini bitirin!" diye emir verdi" (Jelusich, 1941, ss. 67-65).

Köylülerin ileri gelenlerinden Dalmay masanın üzerine atlar kargaşayı bastırmak için güçlü sesiyle bir konuşma yapar. O da tıpkı Bartl gibi ayaklanmadan yanadır ve köylülerin dışında kendilerine destek verenlere pek güvenmediklerini dile getirir. Dalmay, Prielmayr'a güvenmediği gibi soylulara da güvenmez. Aslında Dalmay'ın soylulara güvenmemesinin ardında, Bavyera'lı köylülerin yaşadığı toplumsal ve bireysel dram yer alır.

"Prielmayr'a bu kadar çok güvenmemelisiniz," diye konuşmaya katılır üçüncü bir kişi. Bizim aklımızda vatandaşlık ve köylü meselesi var soylu efendiler işimizi sadece berbat edecekler. Düzgün giyimli bir beyefendi "Burada size bir şey arz etmek istiyorum sevgili Dalmay," diye seslenir, "Biz en az sizin kadar iyi birer Bavyera'lıyız!" (Jelusich, 1941, s. 42).

Halk ayaklanmaları bastırılırken imparator Joseph'in ayaklanmalara karşı tepkisi sert olur. Bu nedenle Bavyera ve Macar ayaklanmalarında en çok halk ve doğal çevre zarar görür. Olay örgüsünde geçen bu yaşanan olaylar okura anlatıcının yorumuyla aktarılır. İmparator Joseph'in olaylara dolaylı olarak karışması anlatıcının ona karşı olan olumlu tutumunu değiştirmez. İmparatorluk onaylamadığı halde ayaklanmanın bastırılması için köylülerin kulübelerine / tarlalarına kadar verilen zararların bir amaca yönelik olduğu konusunda bir savunma yapılır. İmparatorluğun çıkarları söz konusu olduğunda yapılan her şeyin doğal olduğu izlenimi verilir. Anlatıcının bu olayların doğru olmadığı konusundaki yaklaşımı imparatorun yana olduğunu hissettirir. Nasyonal Sosyalizm'e göre imparatorluk rüyasının gerçekleşmesi için ayaklanmaların bastırılarak gerektiğinde halkın cezalandırılması düşüncesi olay örgüsünde sık yer alır.

"Yine kana mal olacak, Macaristan'da kaçmaya çalışıldığı gibi Bavyera halkı da yüce bir görev olan imparatorluğa karşı sorumluluklarından ve barışçıl bir tutum sergilemekten kaçındı. Fakat tıpkı orada olduğu gibi durum burada da imkansızdı. Onları kutsamadan önce imparator korkutucu

olmak zorundaydı. Şüphesiz onun kaybedeceği bir şeyi yoktu. Ne yapması gerekiyorsa onu yapacaktı. Elbette hedefi zavallı köylülerin kulübelerine zarar vermek, onların tarlalarını tahrip etmek değildi. Başarılı bir memleketi çöle çevirmek niyetindeyse bu onun görevini yerine getirmesi için bulunmuş kötü bir çözümdü” (Jelusich, 1941, s. 29).

Birlik ve beraberliğin öneminin değinildiği kesitlerde de hem köylüler hem halk aynı anda yer alır. Köylü ayaklanmalarında vurgulanan en önemli tutum birlik ve beraberliktir. Aslında köylü defalarca imparatorluğa karşı ayaklanmış ancak her seferinde birlik ve beraberlik geç sağlandığı için başarılı olunamamıştır. Bu başarısızlığın altında yatan önemli nedenlerden biri köylünün beklentilerinin yerine getirilmemiş ve kendi aralarında birlik sağlayamamış olmalarıdır.

“Fakat millet! vatan uğruna ölmek istemek yeterli değildir. Akması gereken kanın boşa akmaması için bu işe bir düzen gelmeli. Alman topraklarında köylü birçok kez ayaklandı, fakat efendiler ona her seferinde çok daha şiddetli bir şekilde boyun eğdirdiler. Peki neden? Her seferinde de sadece baştan savulabilecek sayıda birkaç kişiden oluştukları için. Bu nedenle öncelikle yapmamız gereken birlik olmak, daha sonra da ne istediğimizi bilmektir” (Jelusich, 1941, s. 44).

Köylüler sonunda topraklarını savunabilmek için geç de olsa bir araya gelmeyi başarırlar. Romanda köylünün sergilemiş olduğu bu son derece kahramanca savunma şekli Üçüncü imparatorluk dönemindeki Nazi yazınının / edebiyatının ele aldığı kahramanlık betimlemelerine örnek gösterilebilir niteliktedir. Bu örnek aynı zamanda Nasyonal Sosyalist yazının tarihsel bağlamda memleket ve köy romanları etrafında yoğunlaşması görüşüne de uyar. Bilindiği üzere bu tür yaklaşımlar Nasyonal Sosyalist yazınının ve ideolojisinin propagandası için sağlanması gereken en önemli koşulların başında gelir.

“Münih’e yapılacak olan saldırı için yaklaşmakta olan ordu köylülerin bir araya toplanması için iki gün daha bekleyebilirdi. Ancak Sendling bölgesindeki Oberländer’ler buraya ulaştılar. Fakat önderler köylüleri çok uzun süre alkoymak istemiyorlardı. Hepsinin düşüncesi birdi: Şehre saldırmak ve geçmiş yıllarda kendilerine yapılmış olanlar için intikam almak” (Jelusich, 1941, s. 60).

Alıntıdan da anlaşılacağı üzere romanda köylüler, ‘topraklarını savunmak’ gibi ortak değerler için bir araya gelip birlikte hareket ederler. Ayrıca köylülerin geçmişteki yaşamışlıkların intikamını almak istemelerindeki kolektif bilinç anlayışı da ‘birlik ve beraberlik’ değerlerine yapılan bir gönderme olarak değerlendirilebilir. Nasyonal Sosyalist yazının oluşmasında etkin bir şekilde yer alan köylülerin ön plana çıkartıldığı kesitlerde yazarın, birlik ve beraberlik gibi kavramları bilinçli bir biçimde kullandığı görülmektedir. *Der Traum vom Reich*’ta köylüler olay örgüsü boyunca, Nasyonal sosyalist roman kişilerine özgü ve söz konusu ideolojinin niteliklerine sahip kişiler olarak ortaya çıkmışlardır.

Sonuç

Alman köy yazınının önemli türlerinden olan köy romanı (Bauernroman) özellikle Weimar İmparatorluğu döneminde öne çıkması ile dikkat çekmiştir. Çoğu zaman savaş romanı (Kriegsroman) ve göçmen romanı (Siedlerroman) kategorisinde de görülen köy romanı ile adı geçen türler arasında önemli derecede farklılıklar vardır. 19. ve 20. yüzyıllara gelindiğinde önem kazanmaya başlayan köy romanlarında köylülerin yüceltilmesi olgusu, bir bakıma Nasyonal Sosyalist dönemin kırsal / toplumsal olaylarının göstergesi şeklinde bir işlev görür. Nasyonal Sosyalist yazının bir motifi, önemli bir konusu haline gelen köylülerin yüceltilmesi olgusu sonucu köylünün politize olması / siyasallaştırılma durumu da söz konusudur. Köylünün siyasallaştırılma aşaması Nasyonal Sosyalist dönemde öne çıkan Kan ve Toprak ve Irk ideolojisine (Blut-und Boden und Rassenideologie) bağlı olarak tamamen Nasyonal Sosyalist ideoloji doğrultusunda şekillenir. Bu gelişmeler sonucu köylü ve köy romanı Nasyonal Sosyalist yazın çerçevesinde yer almaya başlar. Daha sonraları ise Alman yazınında, ‘halkçı / milliyetçi köylü romanları’ ile

‘milliyetçi-devrimci’ romanların gelişim göstermesi ve tarihsel romanların popülaritesinin artması sonucu köy romanlarının öneminde azalma görülür. Nasyonal Sosyalist dönemde uygulanmaya başlanan sansürler sonucu ise Nasyonal Sosyalist ideoloji doğrultusunda ve antisemitik, milliyetçi / Nasyonal Sosyalist düşünce çerçevesinde bir yazın benimsenir. Bu yazın türünde ise *Der Traum vom Reich* romanı bağlamında da çeşitli örneklerle ifade etmeye çalıştığımız Üçüncü imparatorluk / Nazi dönemine dair konulara ve betimlemelere yoğun bir biçimde yer verilmeye başlanır. Ortaya çıkan bu Nasyonal Sosyalist yanlısı yazın türü Nasyonal Sosyalist ideolojinin yazınsal / edebi gücü olma işlevini üstlenmiştir ve bu ideolojinin propaganda araçlarından biri olarak değerlendirilmiştir.

Der Traum vom Reich romanında ise köylüler, Nasyonal Sosyalist bağlamda önemli bir yer tutar. ‘Otuz Yıl Savaşları’, Bavyera ve Macar ayaklanmaları ve söz konusu dönemlerdeki siyasi çalkantılar içerisinde köylü hep vardır ve ideolojik bağlamda yüceltilen değerler doğrultusunda eylemde bulunur. Köylülerin eylemleri romana genellikle olumlu bir anlatım tutumu aracılığıyla yansıtılır. Ayrıca köy romanlarında, köylü her zaman başkahraman olarak yerini korumuştur. Köylülerin, köy romanlarında konu edinip işlenmesi sürecinde ise Nasyonal Sosyalist izler görmek mümkündür. Nasyonal Sosyalizmle ve tarihsel romanla yakından ilişkili olması nedeniyle köy romanlarında köylüler ve Nasyonal Sosyalist izler hep ön plana çıkmıştır. *Der Traum vom Reich* romanında, Otuz Yıl Savaşlarının ele alınması ve köylülerin olumlu anlamda yansıtılması bakımından romanın tarihsel köy romanlarının özelliklerini taşıdığı şeklinde bir değerlendirme yapılabilmektedir.

Yapmış olduğumuz bu saptamalar sonucunda Mirko Jelusich’in Nasyonal Sosyalist tarihsel roman örneği olan *Der Traum vom Reich* yapıtını aynı zamanda bir köy romanı olarak da imleyebiliriz. Mirko Jelusich’in ele aldığımız *Der Traum vom Reich* romanı, içerisinde geçen köy romanı izleri / köylülerin olay örgüsüne yansıtılma şekilleri gibi özellikler sayesinde ‘Nasyonal Sosyalist’ yazın bağlamında bir çalışma yapılmasına olanak sunmuştur.

Kaynakça

- Aytaç, G. (2003b). *Genel Yazınbilimi*. İstanbul: Say Yayınları.
- Dürhammer, I., & Janke, P. (2003). *Die Österreichische nationalsozialistische Ästhetik*. Wien, Köln, Weimar Böhlau: Verlag G.m.b.H. und Co. KG.
- Freiherrn von Hormayr, J. (1831). *Taschenbuch für die vaterländische Geschichte, neue Folge zweiter Jahrgang*. München: F.G.Franckh Verlag.
- Gögebakan, T. (2004). *Tarihsel Roman Üzerine*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Lisner, W. (2006). *Hüterinnen der Nation: Hebammen im Nationalsozialismus*. Frankfurt: Campus Verlag GmbH.
- Loewy, E. (1990). *Literatur unterm Hakenkreuz Das Dritte Reich und seine Dokumentation*. Frankfurt am Main: Verlag Anton Hain Meisenheim GmbH.
- Lukács, G. (1962). *Tarihsel Roman*. (İ. Doğan, Çev.). Ankara: Epos Yayınları. (Orijinal çalışma basım tarihi 2008).
- Mecklenburg, N. (1987). *Die grünen Inseln, zur kritik des literarischen heimatkomplexes*. München: Ludicum Verlag.

- Patel, K. K. (2003). *Soldaten der Arbeit, Arbeitsdienste in Deutschland und USA 1933 1945*. Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht Verlag.
- Runschke, K. (2004). *Die Konzeption des Menschenbildes in der frühen Literaturpolitik der DDR anhand Erwin Strittmatters "Roman Ole Bienkopp"*. Norderstedt Germany: Grin Verlag.
- Schmitz-Berning, C. (2000). *Vokabular des Nationalsozialismus, Nachdruck der Ausgabe von 1998*. Berlin, New York: De Gruyter.
- Schoeps, K. H. J. (1992). *Literatur im Dritten Reich* (Band 43). Frankfurt: Germanistische Lehrbuch Sammlung Lang Verlag.
- Vallery, H. (1980). *Führer, Volk und Charisma: Der nationalsozialistische Historische Roman*, Köln: Pahl- Rugenstein Verlag.
- Wieh, E. R. (1999). *Konztanzer Schriften zur Schoáh und Judica*. Konztanz: Hartung-Gorre Verlag.
- Wiegmann, H. (2005). *Die Deutsche Literatur des 20. Jahrhunderts*. Würzburg: Verlag Königshaus & Neumann.
- Westenfelder, F. (1989). *Genese, Problematik und Wirkung Nationalsozialistischer Literatur am Beispiel Des Historischen Romans zwischen 1890 und 1945*. Frankfurt am Main: Verlag Peter Lang GmbH.